

Cenu za chémiu dostal 54-ročný William Francis Giauque, profesor na kalifornskej univerzite, za svoje výskumy na poli chemickej termodynamiky v súvislosti so štúdiom látok pri extrémne nízkych teplotách.

Cena za lekárstvo priznaná bola rovnakým dielom prof. fyziológie na univerzite v Žurychu, Walterovi Rudolfovi Hessovi, a profesorovi univerzity v Lisabone, Antoniovi Egazovi Monizovi.

Profesor Hess bol vyvolený za svoje objavy funkčného vzťahu diencephalonu k činnosti vnútorných orgánov. Je široko známy svojimi prácami na poli nervového systému, riadiaceho dýchanie a obeh krvi, na poli fyziologickej oftalmie, dôležitej rovnako pre rastlinný i živočíšny organizmus. Je čestným doktorom univerzít v Berne a v Ženeve a nositeľom ceny Marcela Benoista.

75-ročný profesor Moniz bol odmenený za objav terapeutickej hodnoty prefrontálnej leukotomie v súvisi s určitými psychickými stavmi. Bol prvý, ktorý úspešne aplikoval chirurgický zákrok v prípade mentálnej disturbancie. Už r. 1927 vymašiel mozgovú angiografiu, ktorou sa mozgový profil stáva viditeľným, čo umožňuje diagnózu a lokalizáciu mozgového tumoru. Isý čas mal významnú úlohu aj v politike svojej vlasti, súc r. 1918—19 ministrom zahraničných vecí.

O SPRÁVNE CHEMICKO-TECHNOLOGICKÉ NÁZVOŠLOVIE

Názvy minerálov, pomenovaných podľa náleziska alebo podľa objaviteľa, sa podľa medzinárodného zákona priority nesmú nijako meniť alebo prepisovať foneticky. Tak napr. názov *herrengrundit* (Herrengrund je staré pomenovanie Španej doliny) sa nesmie „preložiť“ na *špaňodolinit*. Preto treba ponechať napr. názov *libetenit* (podľa Libethen = Lubietová). Podobne treba aj naďalej písať *bauxit* (a nie napr. bóksit) *jamesonit* atď.

Ak však názvy minerálov boli odvodené zo slovanských jazykov, treba sa pridržiavať slovanského spôsobu písania, napr. *čermíkit* (nesprávne tšchermigit).

Názvy mnohých minerálov často charakterizujú ich význačné vlastnosti. Ak sú odvodené z klasických jazykov, nepíšeme nikdy *th*, *ph*, *rh*, ale vždy *t*, *p*, *r*, napr. *ortoklas* (nesprávne orthoklas), *grafit* (nesprávne graphit).

Slovenskému jazyku prispôsobené názvy *blajno*, *kýz* (odvodené z nemeckého Blende, Kies) a názov *leštenec*, neodporúčame používať. Tieto názvy s dnešnou systematikou mineralogie nijako nesúvisia, preto treba používať výlučne medzinárodné mená jed-

notlivých minerálov, napr. *sفالerit* (nesprávne blájno-zinkové), *galenit* (nesprávne leštenec olovený), *chalkozín* (nesprávne leštenec medený), *pyrit* (nesprávne kýz železný) a pod. Tzv. „blájnové pece“ navrhujeme premenovať na *sírnikové pece*, a „kýzové pece“ na *pyritové pece*. Podľa toho miesto názvu „kýzové výpalky“ treba používať názov *pyritové výpalky*.

Apatit je kryštalová odroda a *fosforit* je celistvá, zemitá odroda fosforečnanu vápenatého. Pod súhrnným názvom *fosfáty* rozumieme prirodzené fosforečnany vápenaté, používané na výrobu fosforečných hnojív.

Názvom *krveľ* (nesprávne krevel) sa často označuje zemitá odroda Fe_2O_3 zatiaľ čo pre kryštalovú odrodu používajú niektorí autori názov *hematit* (nesprávne haematit). Takéto rozlišovanie nepovažujeme za potrebné a navrhujeme používať obidva názvy ako synonymá. Podobne sa ako synonymá môžu používať názvy *siderit* a *ocielok*, *cinabarit* a *rumelka*, *serpentín* a *hadec*, *steatit* a *mastenec* (nesprávne tuček, talk, talek). Jemne rozomletý mastenec sa nazýva *mastencová múčka* (nevhodne kízok, Federweiss).

Na rozdiel od týchto názvov treba však miesto „osinok“ používať vždy názov *azbest*, miesto „gyps“ názov *sadrovec*, miesto „vápenný tuf“ názov *travertín*, miesto „ťaživec“ názov *baryt*, miesto „vriedlovec“ *žriedlovec*, miesto „slieda“ názov *sluda*, (nesprávne blyšť), miesto „okr“ názov *oker*, miesto „slín“ názov *sleň*, miesto „lupek“ názov *lupok*. Uvažuje sa však aj o názve *lúpavec*, ktorý lepšie vystihuje charakteristickú vlastnosť tejto horniny.

*Komisia pre ustálenie slovenského
chemicko-technologického názvoslovia.*

CHEMICKÁ RUŠTINA A CHEMICKÁ ANGLIČTINA

Ruské názvoslovie anorganických slúčenín.

Русская номенклатура неорганических соединений.

V ruskom chemickom názvosloví anorganických slúčenín nie sú nijaké jednotné pravidlá pre označovanie mocenstva prvkov v molekule, ani pre vyjadrovanie stechiometrického zloženia slúčeniny.

Premenné mocenstvo kovov v názvoch binárnych slúčenín sa môže vyjadriť dvoma spôsobmi:

- a) Kov s nižším mocenstvom dostane koncovku *о*
ферро, купро,